

RAPPORT NR 3/2022

Styrning av barnsjukvården

Kort om rapporten

Barnsjukvård är ett samlingsbegrepp för olika delar av vården som vänder sig till barn. Nya bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen innebär att primärvården ska fungera som ett nav för vården. För att vården av barn och unga ska vara god, nära och sammanhållen behöver tydliga mått och indikatorer utvecklas för att mäta och följa upp vården. Hälso- och sjukvårdsnämnden behöver ta fram mål och indikatorer i avtal med vårdgivare som mäter och styr att primärvården fungerar som ett nav för vården av barn och unga. Stockholms läns sjukvårdsområde behöver utveckla mått och indikatorer med fokus på barns vård för att bättre kunna följa anpassningen av vården för barn och unga.

Projektrapport 3/2022 Styrning av barnsjukvården

Revisorerna i revisorsgrupp II beslutade vid sitt möte den 2022-11-24 överlämna rapporten till hälso- och sjukvårdsnämnden för yttrande senast 2023-02-28.

Revisorerna konstaterade att det finns förutsättningar för att vården för barn och unga ska vara god, nära och sammanhållen. Den samlade bedömningen är att arbetet med att utveckla mått och indikatorer med fokus på barn och unga för att kunna styra och följa utvecklingen så att kraven på god, nära och sammanhållen vård för barn uppnås behöver vidareutvecklas.

Revisorerna vill särskilt ha svar på hur hälso- och sjukvårdsnämnden avser att utveckla förfrågningsunderlag till att innehålla mått och indikatorer som mäter och styr mot att primärvården fungerar som ett nav för vården av barn och unga.

I övrigt hänvisar revisorerna till revisionskontorets rapport.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Hans-Erik Salomonsson
ordförande

Karelia Pagan
sekreterare

Projektrapport 3/2022 Styrning av barnsjukvården

Revisorerna i revisorsgrupp II beslutade vid sitt möte den 2022-11-24 överlämna rapporten till Stockholms läns sjukvårdsområde för yttrande senast 2023-02-28.

Revisorerna konstaterade att det finns förutsättningar för att vården för barn och unga ska vara god, nära och sammanhållen. Den samlade bedömningen är att arbetet med att utveckla mått och indikatorer med fokus på barn och unga för att kunna styra och följa utvecklingen så att kraven på god, nära och sammanhållen vård för barn uppnås behöver vidareutvecklas.

Revisorerna vill särskilt ha svar på hur nämnden för Stockholms läns sjukvårdsområde kommer att fokusera på att utveckla mått och indikatorer med fokus på barns vård.

I övrigt hänvisar revisorerna till revisionskontorets rapport.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Hans-Erik Salomonsson
ordförande

Karelia Pagan
sekreterare

1 Slutsatser och rekommendationer

Barnsjukvård är ett samlingsbegrepp för olika delar av vården som vänder sig till barn. Den omfattar bland annat sjukhusvård, specialiserad vård i form av barn- och ungdomspsykiatri (BUP), barn- och ungdomsmedicinska mottagningar och habilitering för barn samt primärvård i form av husläkarmottagningar (HLM), barnavårdscentraler (BVC) och ungdomsmottagningar (UMO). Den sjukhusbundna vården, BUMM, skolhälsovård samt kommunal verksamhet har exkluderats i granskningen.

Revisionen har låtit granska om styrningen av vårdkedjor för barn fungerar och om vården styrs så att kraven på god, nära och samordnad vård tillgodoses. Granskningen avser hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) och Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO). Granskningen avser HSN:s ansvar för styrning, uppföljning och samordning av barnsjukvården samt SLSO:s ansvar inom primärvården för att anpassa verksamheten mot en god, nära och samordnad vård.

Den samlade bedömningen är att de mål och strategiska inriktningar med tillhörande genomförandeplan som beslutats av hälso- och sjukvårdsnämnden ger förutsättningar för styrning och uppföljning mot en god, nära och sammanhållen vård för barn. För att detta ska uppnås behöver förfrågningsunderlagens beskrivning av mål, krav och uppföljningsbara indikatorer utvecklas och uppdateras utifrån ny lagstiftning och HSN:s strategiska styrdokument. Dessutom bör HSN:s uppföljning av vårdgivare ensas för att säkerställa att kraven på att arbeta mot en god, nära och sammanhållen vård blir lika för alla vårdgivare. I granskningen framkommer också att det bör förtydligas var ansvaret för samverkan mellan vårdgivare ligger och hur det ska följas upp. Granskningen av SLSO:s anpassningar av vården för barn och unga visar att för att SLSO ska kunna följa upp vården för barn och unga behöver SLSO utveckla mått och indikatorer med fokus på barns vård.

Granskningen har, under ledning av revisionskontoret, genomförts av konsult. Revisionen har nedan sammanfattat de slutsatser som kan dras och lämnar en rekommendation med anledning av granskningen. Ansvarig projektledare vid revisionskontoret har varit Ylva Galyas. Konsultens iakttagelser och bedömningar framgår i bilaga. Ansvarig konsult har varit Ulrike Deppert, Helseplan.

Styrning och samordning med primärvården som nav.

Styrningen och samordningen av barnsjukvården sker från HSN:s sida genom avtal enligt LOV och LOU samt genom överenskommelser för regionägd vård. Grunden för dessa avtal är förfrågningsunderlag som syftar till att skapa förutsättningar för en tydlig styrning och samordning.

I den av regionen beslutade Primärvårdsstrategin¹ med tillhörande genomförandeplan² beskrivs den strategiska inriktningen och prioriterade frågor samt hur styrning och uppföljning ska ske. Där framgår också att de strategiska inriktningarna ska nås genom minskad detaljstyrning och ett skifte från uppdrag, ersättningsmodell och

---

¹ Region Stockholm (2019) *Mål och strategiska inriktningar för primärvården 2019-2025*

² Genomförandeplanen för primärvårdsstrategin 2019-2025

uppföljning mot resultat och kvalitet. Både strategin och genomförandeplanen beslutades innan den nya Hälso- och sjukvårdslagen, HSL (2017:30) beslutades.

I Budget 2022 för Region Stockholm har ökade resurser tillförts primärvården. Dessutom har ett nytt uppdrag för husläkarmottagningar lämnats till hälso- och sjukvårdsnämnd som innebär ett stärkt uppdrag där vikten av helhetsperspektiv och geografisk samordning för barn och unga lyfts fram ex för vården för barn och unga med lätt till måttlig psykisk ohälsa.

I förfrågningsunderlagen finns skrivningar om samordning och samverkan mellan vårdgivare men de är generella och beskriver att samverkan ska ske men inte hur. Dock är det tydligt att ansvaret ligger på husläkarverksamheten att samverkan och samordning ska ske.

Vad som ska följas upp finns beskrivet i förfrågningsunderlagen i form av indikatorer och nyckeltal som ska rapporteras in till HSN. Ett antal nyckeltal finns för att följa upp samverkan men de är inte specifika för barnsjukvård utan har fokus på äldre-vård. Uppföljningen ska också enligt förfrågningsunderlagen ske genom dialog och uppföljningsmöte mellan beställare och utförare med olika frekvens. I granskningen framkommer att mycket av uppföljningen upplevs som personberoende där stort utrymme finns att utforma den för respektive handläggare. Vidare framkommer att förutsättningar finns för att styra barnsjukvården inom primärvården mot att fungera som ett nav för vården av barn och unga. Granskningen visar dock att förfrågningsunderlagens utformning inte ger tillräckligt tydliga krav eller incitament samt saknar mål och indikatorer för att kunna mäta helhetssyn och hur primärvården fungerar som nav.

Upplevd och faktisk tillgänglighet

Enligt Budget 2022 är målet för Region Stockholms primärvård bland annat en hög upplevd och faktisk tillgänglighet för hela befolkning inklusive barn. I de förfrågningsunderlag som ligger till grund för avtal och uppföljning av primärvården, beskrivs vilken tillgänglighet vårdgivaren ska erbjuda samt hur uppföljning ska ske. Granskningen visar att fokus i beskrivningarna och indikatorerna i förfrågningsunderlagen ligger på den faktiska tillgängligheten för geografisk tillgänglighet (exempelvis i form av att bidra till att barnsjukvården blir alltmer socioekonomiskt och geografiskt jämlik), telefontider, åtkomlig information, väntetider och anpassad kommunikation. För flertalet mått finns indikatorer och mått beskrivna men däremot inte för hur geografisk tillgänglighet ska mätas.

Notera att hälso- och sjukvårdsförvaltningen inom ramen för lag (2008:962) om valfrihetssystem inte har möjlighet att kravställa geografisk placering. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har för vårdgivare inom vårdval inte möjlighet att styra var vårdgivare ska etablera sig.

Den upplevda tillgängligheten är svårare att mäta och följa upp. Granskningen visar att uppgifter om hur den upplevda tillgängligheten ska mätas och följas upp saknas i förfrågningsunderlagen. De mätningar som finns är exempelvis den nationella patientenkäten som dock är ett trubbigt instrument då den inte ger svar som specifikt

berör barn och deras familjer eller specifika verksamheter inom barnsjukvården. För att kunna mäta den upplevda tillgängligheten för barn och deras familjer behöver HSFs mått och indikatorer för detta utvecklas.

I SLSOs verksamhetsplan för 2022 beskrivs att målet är att erbjuda vårdverksamhet i tillgänglighetsanpassade lokaler, med lättillgänglig information om var patienten kan söka vård och vård i lokaler som är lätt åtkomliga med exempelvis allmänna kommunikationsmedel samt flexibla mottagningslösningar och online tjänsten Alltid öppet. I verksamhetsplanen framkommer inga mått eller indikatorer för att kunna följa upp tillgängligheten. Området skulle behöva utvecklas för att möjliggöra styrning mot en god faktisk tillgänglighet för barn och deras familjer.

Primärvårdens anpassningar för god, nära och samordnad vård

I verksamhetsplanen för 2022 beskriver SLSO sin övergripande strategi för fortsatt arbete med strukturerade vårdprocesser för att uppnå en hälso- och sjukvård med god kvalitet. Bland annat nämns ökad digitalisering och en mer personcentrerad vård. SLSO avser att med hjälp av patientenkäter ta till vara patienters uppfattning av vården och fokusera på de områden som har ett lågt utfall. Dock finns inget specifikt skrivet avseende hur vårdprocesser för barn och unga ska utvecklas. Skrivningarna är på en generell nivå och omfattar alla patientgrupper.

I primärvårdsstrategin med tillhörande genomförandeplan beskrivs god och nära vård som en del av det övergripande målet för hälso- och sjukvården. I förfrågningsunderlagen som ligger till grund för avtalen med vårdgivare återfinns skrivningar som syftar till att uppnå en god, nära och samordnad vård. Skrivningarna är inte detaljerade och kan därför bli svår att följa upp. De största utmaningarna i att ge en vård som är god, nära och sammanhållen som framkommit i granskningen ligger inom området samverkan. Socialstyrelsen har i en rapport beskrivit samverkan mellan vårdenheter inom Region Stockholm som bristfällig i jämförelse med andra regioner framför allt avseende samordning på övergripande nivå och mellan olika aktörer. Detta är något som också framkommer i intervjuer. Granskningen visar att vårdkedjor inom exempelvis BVC fungerar bra så som de på papperet är utformade men i praktiken finns brister i att säkerställa övergången mellan de olika vårdstegen vilket kan leda till köer och flaskhalsar. Det framkommer också att det upplevs som otydligt var ansvaret för samordningen ligger.

För att stärka möjligheterna till en god och nära vård för barn bör HSN vidareutveckla förfrågningsunderlagen med mått och indikatorer för att kunna följa upp om vård blir god och nära för barn. Även uppföljningen av samordning av vården mellan vårdgivare behöver stärkas.

Rekommendationer

- Hälso- och sjukvårdsnämnden bör i förfrågningsunderlag ta fram mål och indikatorer som mäter och styr mot att primärvården fungera som ett nav för vården av barn och unga.
- För att bättre kunna följa upp anpassningen av vård till barn och unga bör nämnden för Stockholms läns sjukvårdsområde fokusera på att utveckla mått och indikatorer med fokus på barns vård.

Vad gör regionrevisorerna?

Regionrevisorerna granskar den verksamhet som bedrivs av regionens nämnder och bolagsstyrelser. Revisionsuppdraget är det största inom kommunal verksamhet.

Att vara revisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten. Den övergripande uppgiften för revisorerna är att granska hur nämnder och styrelser tar sitt ansvar. De förtroendevalda revisorerna är fullmäktiges och ytterst medborgarnas instrument för den demokratiska kontrollen. De har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen.

Ledamöter i nämnder och styrelser ansvarar inför fullmäktige för hur de själva, anställda och uppdragstagare genomför verksamheten. I ansvaret ingår att genomföra en ändamålsenlig verksamhet utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten, på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt och med en tillräcklig intern kontroll samt att upprätta rättvisande räkenskaper.

I årsrapporter för nämnder och styrelser sammanfattar revisionskontoret den granskning som genomförts under det gångna året. Verksamhetsrevisionen redovisas löpande i projektrapporter. Publikationerna presenteras på regionrevisorernas webbsida på www.sll.se. Det går även att prenumerera på regionrevisorernas nyhetsbrev Nytt från regionrevisionen genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till landstingsrevisorerna.rev@sll.se.

Postadress: Box 22230, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 b (T-bana Rådhuset)
Telefon: 08-737 25 00
E-post: landstingsrevisorerna.rev@sll.se
Hemsida: www.sll.se
Org.nr: 232100-0016